

Jakość i funkcjonalność ocen skutków regulacji (OSR) w perspektywie teorii tworzenia polityk publicznych opartych o dowody.

Projekt badawczy finansowany przez NCN ma na celu wieloaspektową ocenę jakości Ocen Skutków Regulacji (OSR) sporządzanych w toku rządowego procesu legislacyjnego. OSR to systematyczna, obowiązkowa i spójna analiza przesłanek i wpływu proponowanych aktów normatywnych prowadząca do oszacowaniem przewidywanych kosztów i korzyści pod względem gospodarczym, społecznym i środowiskowym. Analiza OSR służy tworzeniu prawa opartego o racjonalne przesłanki i empiryczny dorobek nauki. Dokument OSR towarzyszący projektowi ustawy jest raportem wyników przeprowadzonych analiz. Dobiaża końca druga dekada stosowania OSR w polskiej praktyce tworzenia prawa (jurysprudencji). Pomimo rozpowszechnienia stosowania tego instrumentu, do tej pory nie oceniono empirycznie, w systematyczny sposób jakości analiz raportowanych w OSR i nie wiadomo na ile wpływają one na proces legislacyjny i jakość prawa w Polsce.

Na gruncie teorii wyboru publicznego i teorii agencji można widzieć w OSR mechanizm kontroli biurokracji w relacji mocodawca – pełnomocnik. Jeśli tak, to ich wysoka jakość (definiowana właśnie jako wartość informacyjna dla decydentów, ujawnienie im najlepszych możliwych informacji a więc redukcja asymetrii informacyjnej faworyzującej biurokrację) jest kluczowa dla wypełnienia funkcji kontroli. Alternatywne wyjaśnienia sprowadzają jednak oceny OSR do roli narzędzia mającego pomóc w ograniczeniu inflacji prawa (wtedy tak definiowana jakość nie jest szczególnie istotna) lub do elementu procesu negocjacji w toku stanowienia prawa.

Pierwszym etapem badań będzie stworzenie bazy danych cech OSR uchwalonych ustaw w latach 2007-2015 i przeprowadzenie oceny metodą kwestionariuszową (scorecard). W drugim etapie, na losowo wybranej podpróbie OSR do przedłożeń rządowych przyjętych przez Sejm, zastosowana zostanie autorska metoda badawcza polegającej na konfrontacji wyników rządowych analiz raportowanych w OSR z wynikami analiz skutków tych samych aktów prawnych dokonanych przez inne podmioty badające legislację (performance test). Badanie dokumentacji procesu legislacyjnego pozwoli na lepsze zrozumienie etapu uzgodnień międzyresortowych w procesie opracowania OSR jak również tworzenia prawa w Polsce. Na ostatnim etapie badanie zostanie uzupełnione o opinie praktyków (panel ekspertów) na temat wyników i wniosków z badań wyniki panelu ekspertów, co pozwoli porównać uzyskane wyniki z percepcją praktyków.

Dzięki zastosowaniu nowych na polskim gruncie metod badania jakości projekt pozwala na kwantyfikację dotychczasowego rozwoju transplantu prawnego jakim jest OSR. Pomimo, że podstawowym celem projektu jest poszerzenie wiedzy na temat Ocena Skutków Regulacji jako istotnego problemu w kontekście tworzenia prawa oraz polityk publicznych w oparciu o dowody, zaś wynikiem prac będą publikacje w czasopismach naukowych, to badacze mają nadzieję, że wyniki badań będą mogły zostać wykorzystane w dyskusjach o reformie państwa, szczególnie w zakresie systemu regulacji. Znaczenie poznawcze wybranego do realizacji badania potęguje kluczowa rola dobrego prawa i skutecznych instytucji w rozwoju gospodarczym.